

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce v rámci navazujícího magisterského studijního oboru Sociální pedagogika

APLIKOVANÁ PEDAGOGIKA

1. Výchovně – vzdělávací proces a jeho determinanty

Genotyp – fenotyp. Funkcionální a intencionální působení. Vztah prostředí a výchovy (materiální, sociální a kulturní prostředí). Možnosti pedagogizace prostředí. Vztah zrání a učení. Podstata výchovy v rodině.

2. Cíle výchovy

Vytyčování, členění, formulace a funkce cílů výchovy. Kontroverze cílů výchovy: autonomie vs. konformismus ve vzdělávání. Individuální a společenské cíle výchovy. Vzdělávání jako cest ke svobodě. Holismus vs. totalitarismus. Hodnoty a lidství z pohledu filozofie výchovy: utváření hodnotové orientace prostřednictvím vzdělávání.

3. Vztahová rovina práce pedagoga

Utváření důvěryhodného vztahu s žáky/klienty a jeho význam. Bezpodmínečné přijetí ve vztahu k profesní psychohygieně. Autorita a její aspekty. Souvislosti komunikace – vztahu – sociálního klimatu – autority.

4. Pedagogická komunikace a její složky

Verbální a neverbální komunikace, metakomunikace. Zásady efektivní komunikace (aktivní naslouchání, kongruence, zpětná vazba, reflexe, referenční rámec, eliminace komunikačních šumů).

5. Hodnotový systém a rozvoj afektivní složky žáka

skrze intervenci sociálního pedagoga (hodnota, hodnotový systém, interiorizace norem, mravní vývoj člověka). Možnosti rozvoje motivace žáků intervencí sociálního pedagoga.

6. Pedagogická evaluace a její role

Funkce hodnocení a přístupy k němu. Význam, efekt a důsledky hodnocení. Vztah hodnocení a motivace. Sebehodnocení. Problém odměny a trestu.

7. Kvantitativně orientovaný výzkumný design

Validita a reliabilita. Výzkumné problémy, otázky a cíle, způsoby výběru vzorku, formulace hypotéz, využití výzkumných metod a technik (dotazník, interview, sociometrie, experiment apod.), možnosti při formulaci závěrů, příklady využití.

8. Statistické zpracování dat

Deskriptivní a induktivní statistika. Určování míry polohy dat ($\bar{X}$, Mo, Med., variační rozpětí, směrodatná odchylka, rozptyl, kvartily). Parametrické a neparametrické testy a jejich aplikace v závislosti na typu dat.

9. Kvalitativní a smíšený výzkumný design

- specifika, rozdíly (s kvantitativním výzkumným designem), výzkumné problémy, otázky a cíle, předpoklady, způsoby výběru vzorku, využití výzkumných metod a technik, možnosti při formulaci závěrů, příklady využití. Otevřené, selektivní a axiální kódování.

10. Kultura a societa

Subkultury a kontrakultury. Sociální vyloučení: ekonomické, prostorové, kulturní, sociální (v užším slova smyslu), politické a symbolické. Příčiny sociálního vyloučení a jeho důsledky pro výchovně vzdělávací proces. Návrhy opatření sociálního pedagoga pro eliminaci rizik spjatých se sociokulturní a socioekonomickou odlišností žáka.

11. Interkulturalita

Teoretická východiska. Stereotypy a předsudky. Aktivita rozvíjející interkulturní kompetence. Aktuální problémy (bariéry, úskalí) při rozvoji interkulturních kompetencí žáků a studentů v kontextu zainteresovaných činitelů (role a úloha pedagoga, rodičů, médií, společnosti).

12. Sociální inkluze a její přesahy do vzdělávání

Vrstevnická skupina a sociální vztahy. Sociální dovednosti jako nedílná součást intervenčního sociálně pedagogického procesu. Rozvoj sociálních kompetencí. Základní přístupy k lidem, kteří jsou ohroženi sociálním vyloučením (medicínské, funkční, sociální, kombinované modely – MKF/ICF). Možnosti podpory sociální inkluze ve společnosti. Sociální dovednosti jako nedílná součást intervenčního sociálně pedagogického procesu. Rozvoj sociálních kompetencí.

13. Vládní dokumenty zajišťující rovný přístup ke vzdělávání

Problematika zaměstnávání lidí se zdravotním postižením. Mezinárodní organizace zastupující osoby s mentálním postižením a jejich význam. Organizace a občanská sdružení v ČR zastupující osoby s mentálním postižením. Legislativní rámec – zákon o zaměstnanosti, zákoník práce. Podporované zaměstnávání ve vztahu k dalším možnostem pracovního uplatnění.

14. Inkluzivní vzdělávání a jeho sociálně pedagogické přesahy

Základní kritéria inkluzivní školy, rozdíl mezi integrativním a inkluzivním vzděláváním. Charakteristika výchovně vzdělávacích metod, které podtrhují proinkluzivní tendence. Práce sociálního pedagoga v inkluzivním vzdělávání.

15. Vzdělávání jedinců s potřebou podpůrných opatření

Člověk s mentálním, somatickým, psychickým či sociálním znevýhodněním a jejich podpora ve vzdělávání (metody a formy práce: strukturované učení u jedinců s mentálním znevýhodněním; specifika edukace jedinců s poruchami aktivity a pozornosti a hyperkinetickou poruchou chování, apod.). Možnosti a typy podpůrných opatření v jednotlivých stupních dle současné legislativní úpravy.

16. Systém práce s lidmi s poruchou chování

Klasifikace. Biologické, psychické a sociální faktory (vnitřní a vnější činitele) zvyšující pravděpodobnost poruch chování a sociálního znevýhodnění: systém a organizace poradenství, přístupy k péči o mravně narušené (z historického hlediska) u nás a v zahraničí: (tradiční systémy, rodinné systémy, systémy s vnitřní sociální strukturou). Užití odměny a trestu v běžném edukačním a resocializačním procesu u těchto jedinců.

17. Zdravotní postižení a zdravotní znevýhodnění

Poradenství pro osoby se zdravotním postižením, aktuální školská legislativa související s oborem. Úloha školních poradenských pracovišť. Problémy spojené s edukací a rozvojem osob se zdravotním postižením. Postoje společnosti jako bariéra v integraci dle MKF. Komplexní péče o jedince se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním, reedukační a kompenzační pomůcky a technické prostředky.

18. Metody práce s osobami s poruchou autistického spektra

Typy jedinců PAS a jejich charakteristika. Zahraniční a domácí didaktické metody, jejich popis, využití, rozdíly. Behaviorální terapie, strukturované učení, VOKS apod.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- Adamus, P. (2015). Metodika hodnocení kvality inkluzivní školy: Evaluační nástroj hodnocení kvality inkluzivní školy. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik.
- Bertl, I. (2012). Ekonomika a management neziskových organizací. Ústí nad Labem: UJEP.
- Booth, T., & Ainscow, M. (2011). Index for Inclusion: developing learning and participation in schools, Bristol, CSIE.
- Brezinka, W. (1996). Filozofické základy výchovy. Praha: Zvon.
- Čadilová, V., Jún, H., & Thorová, K. (2008). Agrese u lidí s mentální retardací. Praha: Portál.
- Čapek, R. (2010). Třídní klima a školní klima. Praha: Grada.
- Donnelly, J. H., Gibson, J. L., & Ivancevich, J. M. (2000). Management. Praha: Grada.
- Eriksen, T. H. (2006). Antropologie multikulturních společností: Rozumět identitě. Praha: Triton.
- Eriksen, T. H. (2008). Sociální a kulturní antropologie: Příbuzenství, národnostní příslušnost, rituál. Praha: Portál.
- Fischer, S., & Škoda, J. (2014). Sociální patologie. Závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. Praha: Grada.
- Fischer, S., Škoda, J., Svoboda, Z., & Zilcher, L. (2014). Speciální pedagogika: Edukace a rozvoj osob se specifickými potřebami v oblasti somatické, psychické a sociální. Praha: Triton.
- Fischer, S., Žukov, I., Domlivilová, D., & Svoboda, Z. (2012). Riziko nebezpečnosti a přístupnost k nápravě u vybraných skupin delikventní mládeže. Česká a slovenská psychiatrie, 108(5), 229 -232.
- Gavora, P. (2010). Úvod do metodologie pedagogického výzkumu. Praha: Paido.

- Gillberg, CH., & Peeters, T. (2008). Autismus - zdravotní a výchovné aspekty. Praha: Portál.
- Hábl, J. (2011). Lekce z lidskosti v životě a díle J. A. Komenského. Praha: Návrat domů.
- Hendl, J. (2012). Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat. Praha: Portál.
- Horák, J., & Kolář, Z. (2004). Obecná pedagogika. Ústí n./L.: PF UJEP.
- Chráska, M. (2007). Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada.
- Kopřiva, K. (2000). Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese. Praha: Portál.
- Kratochvílová, J. (2011). Systém hodnocení a sebehodnocení žáků: zkušenosti z České republiky i Evropských škol. Brno: MSD.
- Mareš, J., & Křivohlavý, J. (1995). Komunikace ve škole. Brno: Masarykova univerzita.
- Matějček, Z. (1997). Po dobrém, nebo po zlém? O výchovných odměnách a trestech. Praha: Portál.
- Morvayová, P., & Moree, D. (2009). Dvakrát měř, jednou řež. Od multikulturní výchovy ke vhledu. Praha: Varianty – Člověk v tísni.
- Morvayová, P., & Svoboda, Z. (2010). Schola excludus. Ústí nad Labem: PF UJEP.
- Novosad, L. (2009). Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním. Praha: Portál.
- Palouš, R. (1997). Totalitarismus a holismus. Praha: Karolinum.
- Pelcová, N. (2010). Vzorce lidství: základy pedagogické antropologie. Praha: Portál.
- Pelikán, J. (2002). Pomáhat být: otevřené otázky teorie provázející výchovy. Praha: Karolinum.
- Pešatová, I., & Matulayová, T. (2013). Kompetence školních speciálních pedagogů a školních sociálních pracovníků v inkluzivním školství v České republice. ACC JOURNAL, 19(3), 112–122.
- Procházka, M. (2012). Sociální pedagogika. Praha: Grada.
- Průcha, J. (1996). Pedagogická evaluace: hodnocení vzdělávacích programů, procesů a výsledků. Brno: Masarykova univerzita.
- Rogers, C. R. (2014). Způsob bytí. Praha: Portál.
- Skalková, J. (2004). Pedagogika a výzvy nové doby. Brno: Paido
- Střelec, S. (1998). Kapitoly z teorie a metodiky výchovy. Brno: Paido.
- Svoboda, Z., Říčan, J., Morvayová, P., & Zilcher, L. (2015). Metodika tvorby strategického plánu pro vytváření inkluzivního prostředí školy. Ústí nad Labem: Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně.
- Švaříček, R., & Šedová, K. (2014). Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál.
- Švec, J. (2010). Příručka pro sociální integraci. Praha: Úřad vlády.
- Thorová, K. (2006). Poruchy autistického spektra. Praha: Portál.
- Valenta, M., Michalík, J., & Lečbych, M. (2012). Mentální postižení v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu. Praha: Grada.
- Vališová, A. (2002). Asertivita v prostředí rodiny a školy: pedagogické a psychologické kontexty v teorii a praxi. Praha: ISV.
- Vališová, A. (2008). Jak získat, udržet a neztrácet autoritu. Praha: Grada.
- Vališová, A., & Kasíková, H. (2007). Pedagogika pro učitele. Praha: Grada.
- Vágnerová, M., & Hadj-Moussová, Z. (2004). Psychologie handicapu. Praha: Karolinum. Vodáčková, D. (2002). Krizová intervence. Praha: Portál.
- World Health Organization (2008). Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví: MKF. Praha: Grada.
- Zilcher, L. (2013). Analýza používaných inkluzivně didaktických strategií v ČR a USA. Ústí nad Labem: UJEP.

APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE

1. Učení a jeho pojetí v pedagogické psychologii – definice učení, obecné zákony učení a typy učení (pojetí Kuliče, tradiční pojetí učení, senzomotorické učení, učení poznatkům, učení metodám řešení problémů).
2. Vztah učení a biologických, sociokulturních vlivů (situované, distribuované učení), smysluplné učení (meaningful learning) – charakteristiky a složky.
3. Teorie učení z pohledu současného vzdělávání (behaviorální – Skinner, Thorndike; kognitivně psychologické – Bruner, Piaget, Bandura; humanisticky orientované koncepce -Rogers).
4. Sociální učení (Bandura), mechanismy socializace (sociální činnosti, imitace, identifikace, sugesce, sociální zpevňování).
5. Psychologické aspekty hodnocení učebního výkonu žáka – funkce hodnocení, objektivita a subjektivita hodnocení, zásady pedagogicko-psychologického hodnocení (Helus).
6. Sociální percepce, chyby při vnímání a hodnocení žáků (chyby v sociální percepci).
7. Motivace k učením výkonu – Hrabal ml., Pavelková – základní typy potřeb, ovlivňování učením motivace, kauzální atribuce.
8. Sociální pedagog – rizikové osobnostní rysy, postoje k žákům, styly řízení.
9. Žák jako činitel pedagogického procesu – heterogenita žákovské populace: nadaní žáci (identifikace, rozvoj – obohacování, akcelerace - Hříbková), selhávající a neprospívající žáci (učitelské typizace – Kučera, výzkumy pražské skupiny školní etnografie, žákovská pojetí školního neúspěchu, škatulkování, práce s chybou – z věkového hlediska, procesuální práce s chybou).
10. Školní zdatnost prezentovaná žákem (academic self-efficacy), školní úspěšnost – motivace, hodnocení.
11. Problematika sociálního zpevňování.
12. Klima školy (ředitel - učitelé – diagnostika týmu (klima školy, OCDQ-RS, HSU)), rodiče – měření spokojenosti, měření klimatu – SWOT analýza, Dotazník školního prostředí apod.).
13. Třídní klima (psychosociální klima třídy) – spolutvůrci klimatu, typy klimatu, vztahy mezi žáky, pedagogy – možnosti mapování vztahů, vývoj školní třídy.
14. Řízení sociálních skupin, struktura sociální skupiny a práce s ní (cíle, hodnoty, normy, sociální role, sociální pozice).
15. Pedagogická diagnostika, prognostika v pedagogické praxi – styly učení (geneze stylů, teorie stylů učení – typologický model, diagnostika a autodiagnostika stylů učení, intervence), žákovské pojetí učiva (diagnostika, didaktické testy, ovlivňování).
16. Diagnostika školního klimatu a individuálních žákových charakteristik (sociometrie, motivační aspekty – Hrabal st., diagnostické prostředky – pozorování, rozhovor, analýza učebních výkonů žáka, testové metody, kazuistika).
17. Interakce ve výchově – Piagetův a Kohlbergův model morálního vývoje.
18. Vývojové odlišnosti sociálního modelu (Čáp), postoje vychovatele.
19. Komunikace z psychologického hlediska (Berne), bariéry v komunikaci.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- Bertrand, Y. (1998). Soudobé teorie vzdělávání. Portál: Praha.
- Čáp, J., Mareš, J. (2008). Psychologie pro učitele – dotisk. Praha: Portál.

- Čáp, J. (1993). Psychologie výchovy a vyučování. Praha: Univerzita Karlova.
- Čapek, R. (2010). Třídní klima a školní klima. Praha: Grada.
- Fontana, D. (1997). Psychologie ve školní praxi. Praha: Portál.
- Holeček, V. (2014). Psychologie v učitelské praxi. Praha: Grada.
- Hříbková, L. (2010). Mimořádně nadané děti ve škole a v rodině. Ústí nad Labem: UJEP.
- Hrabal, V. st. (1989). Pedagogická diagnostika. Praha: SPN.
- Kosíková, V. (2011). Psychologie ve vzdělávání a její psychodidaktické aspekty. Praha: Grada.
- Mareš, J (2013). Pedagogická psychologie. Praha: Portál.
- Miovský, M. (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologii. Praha: Grada.
- Pavelková, I. (2002). Motivace žáka k učení. Praha: Univerzita Karlova.
- Svoboda, M. (2010). Psychologická diagnostika dospělých. Praha: Portál.
- Svoboda, M., Krejčířová, D., Wágnerová, M. (2005). Psychodiagnostika dětí a dospívajících. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2003). Úvod do psychologie. Praha: Karolinum.

SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

1. Sociální pedagogika

Sociální pedagogika jako aplikovaná vědní disciplína, širší a užší pojetí sociální pedagogiky, teoretický a praktický proud sociální pedagogiky, aktuální problémy a výzvy sociální pedagogiky, komparace pojetí sociální pedagogiky v ČR a v zahraničí.

2. Historický vývoj a východiska sociální pedagogiky.

Vývoj úvah o sociální dimenzi výchovy a vzdělávání. Filozofická, sociologická a pedagogická východiska sociální pedagogiky. Sociální dimenze v pracích Paula Natorpa, G. A. Lindnera, J. J. Pestalozziho, D. Bosca, A.S. Makarenka a dalších. Představitelé teoretického a praktického proudu sociální pedagogiky. Významné osobnosti sociální pedagogiky a vývoj oboru v ČR.

3. Vztah prostředí a výchovy.

Charakteristika základních úrovní a typů prostředí ovlivňujících výchovně vzdělávací proces: makro, mezo a mikroprostředí, prostředí přírodní, kulturní a sociální, přirozené a intencionální prostředí výchovy, sociální determinace výchovy, proces Socializace. Lokální prostředí, jeho charakteristika a specifika v prostředí výchovy a socializace.

4. Rodina jako výchovné a socializační prostředí a intervence v rodinném prostředí.

Charakteristika rodiny jako výchovného a socializačního prostředí, funkce a funkčnost rodiny, diagnostika rodinného prostředí, možnosti intervence do rodinného prostředí. Koncept sanace rodiny, metody a využívané postupy.

5. Problematika náhradní rodinné péče.

Charakteristika jednotlivých forem náhradní rodinné péče, stručný nástin historického vývoje tohoto fenoménu, aktuální trendy v oblasti náhradní rodinné péče, transformace systému péče o ohrožené děti, legislativní podmínky v oblasti náhradní rodinné péče. Mechanismy podpory moderních forem náhradní péče.

6. Sociální skupiny jako socializační prostředí.

Charakteristika a klasifikace sociálních skupin a jejich význam v procesu socializace, znaky skupiny, formální a neformální skupiny, skupinová dynamika a možnosti jejího ovlivňování, diagnostika vztahů v malých sociálních skupinách, možnosti práce se skupinou a ovlivňování vztahů uvnitř skupin, peer programy.

7. Alternativní náboženské skupiny.

Legislativní rámec působení církví a náboženských společností v ČR, registrace církví a náboženských skupin, zvláštní práva církví a náboženských skupin. Působení církví a náboženských skupin v sociální oblasti. Alternativní náboženské skupiny s charakterem sekt, znaky sekt, rizikové aspekty v působení některých náboženských skupin, charakteristika nejrozšířenějších alternativních náboženských skupin, prevence v oblasti rizikového působení alternativních náboženských skupin.

8. Sociální komunikace a komunikační kompetence.

Charakteristika procesu komunikace, jeho aktérů a složek. Kompetence v oblasti komunikace a možnosti jejich rozvoje, zásady efektivní komunikace, chyby v komunikaci a možnosti jejich eliminace.

9. Média a masová komunikace.

Média a jejich funkce, formování přístupu k médiím, mediální gramotnost jako pedagogický koncept – charakteristika mediální gramotnosti a jejích znaků, možnosti podpory rozvoje mediální gramotnosti a kritického myšlení, rizika související s neadekvátním přístupem k médiím, prevence rizik v praxi sociálního pedagoga.

10. Sociální kompetence.

Sociální kompetence, jejich význam a metody jejich rozvoje v procesu socializace, osobnostní a sociální výchova a její možnosti v oblasti rozvoje sociálních kompetencí, rozvoj sociálních kompetencí u sociálně znevýhodněných jedinců a skupin.

11. Krizové situace, krizová intervence.

Náročná životní situace, krizové situace a možnosti jejich prevence, techniky řešení krizových situací, krizová intervence, pracoviště a pracovníci krizové pomoci, služeb a intervence.

12. Problematika sociální deviace a sociálně patologických jevů.

Vymezení normality a deviace v oblasti lidského chování, vývoj vztahu jedince k normám a morálce (Piaget, Kolberg), charakteristika sociálně patologických jevů, aktuální situace a trendy v této oblasti, ohrožené skupiny obyvatelstva, specifika výskytu sociálně patologických jevů ve specifických prostředích (zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, věznice, sociálně vyloučené lokality), možnosti nápravy a prevence, pomoc obětem sociálně patologických jevů.

13. Prevence v oblasti sociálně patologických jevů a rizikového chování.

Primární, sekundární a terciární prevence, nové trendy v oblasti prevence sociálně patologických jevů a rizikového chování. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže. Významné programy v oblasti primární i sekundární prevence v ČR a v zahraničí. Specifika prevence ve školním prostředí, metodik prevence, minimální preventivní program.

14. Závislostní a návykové chování.

Charakteristika a projevy závislostního chování, prediktory závislostního chování, drogová závislost a alkoholismus, příčiny abúzu návykových látek, rozpoznání abúzu návykových látek, gamblerství, workoholismus, netolismus, prevence v oblasti závislostního chování, protidrogová prevence.

15. Problematika týraných, zneužívaných a zanedbávaných osob.

Tělesné týrání aktivní a pasivní povahy, psychické týrání, zneužívání, sexuální zneužívání, zanedbanost a zanedbávání, syndrom CAN, zvláštní formy týrání a zneužívání, rizikové skupiny ve smyslu obětí i pachatelů, ohlašování případů týrání, zneužívání a zanedbávání, možnosti diagnostiky, nápravy a prevence.

16. Agrese a šikana.

Agresivita a agrese. Šikana v různých prostředích, znaky šikany, vývojová stadia šikany, charakteristika aktérů šikany, možnosti odhalení šikany, depistáž, zásady a postup vyšetřování a nápravy šikany, prevence v oblasti projevů agrese a šikany.

17. Migrace, podpora integrace migrujících osob.

Problematika migrace obyvatelstva, příčiny migrace, legislativa v oblasti azylové politiky a vysvětlení základních pojmů (uprchlík, azylant, cizinec apod.). Migranti, cizinci a žadatelé o azyl jako osoby ohrožené sociálním vyloučením, mechanismy podpory adaptace uvedených cílových skupin ve společnosti, možná rizika neúspěšné integrace cizinců a migrantů ve společnosti, možnosti eliminace uvedených rizik.

18. Sociální práce.

Charakteristika sociální práce, metody sociální práce a jejich praktické uplatnění, hodnoty v sociální práci a role sociálního pracovníka, etika sociální práce. Kvalita v sociálních službách. Vztah sociální pedagogiky a sociální práce. Individuální plánování v sociální práci.

19. Sociální služby a poradenství.

Služby sociální prevence. Sociální poradenství. Charakteristika terénní sociální práce, hlavní metody a zacílení podpory. Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, hlavní metody a zacílení podpory. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, charakteristika služby, individuální plánování v NZDM. Možnosti financování služeb sociální prevence.

20. Sociální vyloučení.

Sociální stratifikace a sociální vyloučení. Mechanismy sociálního vyloučení (prostorové, ekonomické, kulturní, sociální v užším slova smyslu, symbolické), sociálně vyloučené lokality. Specifika života v podmínkách sociálního vyloučení. Koncept kultury chudoby (O. Lewis a další). Romové v podmínkách sociálního vyloučení, romská kultura versus kultura chudoby.

21. Sociokulturní a socioekonomické aspekty výchovy a vzdělávání.

Specifika socializace a enkulturace v podmínkách sociálního vyloučení (sociálně vyloučených lokalit), sociokulturní handicap, Možnosti a konkrétní mechanismy podpory naplňování individuálních vzdělávacích potřeb dětí a žáků z rodin s nízkým socioekonomickým statutem či sociokulturně odlišného zázemí. Podpůrná opatření ve vztahu k uvedené cílové skupině. Sociální služby orientované na děti a mládež.

22. Komunitní práce a komunitní plánování.

Vymezení komunitního přístupu, komunitní centra, náplň jejich činnosti a specifika jejich práce, komunitní plánování, jeho zásady a strategie, komunitní plán, strategické plánování v oblasti sociálně pedagogických intervencí a jeho nástroje, SWOT analýza apod. Místní akční plány.

DOPORUČENÁ LITERATURA A ZDROJE:

- BERGER, Peter. L.; LUCKMAN, Thomas. Sociální konstrukce reality. [Jiří Svoboda] 1. vyd. Praha: CDK, 1999. 214 s. ISBN 80-85959-46-1.
- DOLEŽALOVÁ, Pavla. Prioritní oblasti primární prevence MŠMT. [online]. MŠMT, 2010. [cit. 2016-10-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/12187>.
- FISCHER, Slavomil, ŠKODA, Jiří. Sociální patologie. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. 218 s. ISBN 978-80-2781-3.
- GIDDENS, Anthony. Sociologie. Praha: Nakladatelství Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. ISBN 80- 7367-040-2.
- HOPF, Arnulf. Sociální pedagogika pro učitele. 1. vyd. Praha: UKP PdF, 2001. 181 s. ISBN 80-7290 053-6.
- HRADEČNÁ, Marie. a kol. Vybrané problémy sociální pedagogiky. Praha: UK, 1995. ISBN 80-7184-015-7.
- Identifikace zásadních problémů v oblasti sociálního vyloučení [on-line] MVČR. Dostupné (23. 2. 2016) z: <<http://www.mvcr.cz/soubor/identifikace-zasadnich-problemu-pdf.aspx>>
- JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-535-0
- JANSKÝ, Pavel. Problémové dítě a náhradní výchovná péče ve školských zařízeních. 1. vyd. Hradec Králové: GAUDEAMUS, 2004. ISBN 80-7041-114-7.
- JEDLIČKA, Richard., KLÍMA, Petr., KOŤA, Jaroslav., NĚMEC, Jiří., PILAŘ, Jiří. Děti a mládež v obtížných životních situacích. Nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.
- KOL. AUT. Bedekr sociálním znevýhodněním pro učitele základní školy. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2011. 185 s. ISBN 978-80-261-0053-9.
- KOPŘIVA, Karel. Lidský vztah jako součást profese. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-318- 8.
- KRAUS, Blahoslav., POLÁČKOVÁ, Věra. Člověk - prostředí, výchova. K otázkám sociální pedagogiky. 1. vyd. Brno: Paido, 2002. 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- KREJČÍŘOVÁ, Olga, SKOPALOVÁ, Jitka. Deviace a sociální patologie. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 66 s. ISBN 978-80-244-1698-4.
- Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených lokalit v České republice [on- line] ESF ČR, 2015 [cit. 22. 2. 2016] Dostupné na [www: <https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index.html>](http://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index.html)
- MAREŠ, Jiří., KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Komunikace ve škole. Brno: MU, 1995. ISBN 80-210- 1070-3.
- MAŘÍKOVÁ, Hana., PETRUSEK, Miroslav., VODÁKOVÁ, Alena. Sociologické pojmosloví. 1. vyd. (sv. 4) Praha: Slon a AV ČR, 2000. ISBN 80-85850-81-8.
- MATĚJŮ, Petr, STRAKOVÁ, Jana (eds.). Nerovné šance na vzdělání. Vzdělanostní nerovnosti v České republice. Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1400-4.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003. ISBN 80- 7178-548-2.
- MATOUŠEK, Oldřich a kol. Základy sociální práce. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473- 7.
- MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Praha: Portál, 2004.
- MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. Prevence rizikového chování ve školství. 2., přepracované a rozšířené vydání. Praha: Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, 2015. 328 s. ISBN 978-80-7422-391-4.
- MIOVSKÝ, Michal o kol. Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování.

Praha: Univerzita Karlova 1. Lékařská fakulta v Praze a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze, Klinika adiktologie, 2012. ISBN 978-80-87258-89-7.

- MORVAYOVÁ, Petra. Děti trvale žijící v prostředí sociálně vyloučené lokality. Antropowebzin [online]. roč. 2008, č. 1, 2008 [cit. 2015-11-15]. Dostupný z www: <www.antropoweb.cz>. ISSN 1801 8807.
- MŠMT. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013 – 2018. Praha: MŠMT, 2013. ISBN neuvedeno.
- MÜHLPACHR, Pavel. Sociální patologie. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210- 2511-5.
- MUCHA, Ivan. Sociální stratifikace a sociální mobilita. Texty ze sociologie pro studenty právnické fakulty, 2001 [on-line] SDS, 2011[cit. 19. 2. 2012]. Dostupné na www: <<http://www.sds.cz/view.php?cislocclanku=2005121803>>
- MUNKOVÁ, Gabriela. Sociální deviace: přehled sociologických teorií. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 134 s. ISBN 80-2460-27-9-2.
- NAKONEČNÝ, Milan. Motivace lidského chování. 1. vyd. Praha: Academia, 2004. ISBN 978-80-200-0592-2
- PELIKÁN, Jiří. Výchova jako teoretický problém. Ostrava: Amosium, 1995. ISBN 80-85498- 27-8.
- PROCHÁZKA, Miroslav. Sociální pedagogika. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978- 80-247-3470-5.
- SIROVÁTKA, Tomáš. (ed.) Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. Brno: Masarykova univerzita, 2004.
- SMOLÍK, Arnošt., SVOBODA, Zdeněk a kol. Etapedické propylaje I. Aktuální otázky systému náhradní výchovné péče o jedince s poruchou chování. Ústí nad Labem: PF UJEP, 2012. ISBN 978-80-7414-529-2. Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016-2020 [on-line]. Úřad vlády České Republiky, 2016. Dostupné (23. 9. 2016) z: http://www.socialnizaclenovani.cz/index.php?option=com_joomdoc&task=doc_download&gid=694
- SVOBODA, Zdeněk; MORVAYOVÁ, Petra a kol. Schola Excludus. Ústí nad Labem: UJEP, 2010. 210 s. ISBN 978-80-7414-221-5.
- SVOBODA, Zdeněk; SMOLÍK Arnošt a kol. Pedagogická, sociální a zdravotnická práce s osobami ohroženými sociálním vyloučením. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2010. 400 s. ISBN 978-80-7414-328-1.
- ŠANDEROVÁ, Jadwiga. Sociální stratifikace. Problém, vybrané teorie, výzkum. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0025-0.
- VÁGNEROVÁ, Marie; HADJ-MOUSSOVÁ, Zuzana; ŠTECH, Stanislav. Psychologie handicapu. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Nakladatelství Karolinum, 2001. ISBN 80- 7184-929-4.
- VODÁKOVÁ, Alena., VODÁKOVÁ, Olga., SOUKUP, Václav. Sociální a kulturní antropologie. Praha: SLON a AV ČR, 2000. s. 175, ISBN 80-85850-29-X.
- VÝROST, Jozef; SLAMĚNÍK, Ivan. Sociální psychologie. 2., přepracované a rozšířené vydání. Nakladatelství Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-24

VÝCHOVNÉ A PROFESNÍ PORADENSTVÍ

1. Profesní poradenství.

Podstata, cíle a úkoly. Profesní poradenství v našich podmínkách, hlavní tendence, s důrazem na profesní poradenství ve výchově a vzdělávání, rozvoj poradenských služeb. Zahraniční trendy a významní představitelé.

2. Výchovné poradenství.

Podstata, cíle a úkoly. Výchovné poradenství v našich podmínkách, hlavní tendence, s důrazem na profesní poradenství ve výchově a vzdělávání, rozvoj poradenských služeb. Zahraniční trendy a významní představitelé.

3. Současný poradenský systém ve školství.

Související legislativa. Poradenské instituce a pracoviště. Úkoly, cíle, uživatelé, spolupráce jednotlivých subjektů poradenského systému.

4. Poradenské služby poskytované institucí školy.

Podstata a strategie školního poradenství. Pracovníci školního poradenství a jejich standardní činnosti, slabé a silné stránky poradenství. Profese školního poradenského psychologa.

5. Aktuální nové formy práce v poradenství a trendy

Rozšíření nabídky služeb, odborných aktivit, posun k prevenci a intervenci, rozvoj služeb zaměřených na rizikové chování, poradenství pro žáky se zdravotním postižením, sociálním znevýhodněním, poradenství pro nadané žáky, vysokoškolské poradenství aj.

6. Zásady poradenského přístupu.

Etapy poradenského procesu. Osobnost a profesní kompetence poradce. Etické aspekty poradenské práce, etika poradce, etické kodexy.

7. Odborné předpoklady, vzdělávání a kariérní příprava poradenských pracovníků.

Profesní sdružení a asociace. Metodická a odborná podpora, supervize v poradenství.

8. Poradenství a psychoterapie.

Využívání principů či prvků daných škol či směrů s důrazem na osobnost poradce. Behaviorální a kognitivně behaviorální přístupy a jejich uplatnitelnost v poradenství. Neopsychoanalytické teorie (Adler, Horneyová).

9. Poradenství a psychoterapie.

Využívání principů či prvků daných škol či směrů s důrazem na osobnost poradce. Poradenské směry orientované na klienta (Rogers, Frankl), a uplatnitelnost těchto principů v poradenství.

10. Poradenství a psychoterapie.

Využívání principů či prvků daných škol či směrů s důrazem na osobnost poradce. Důraz na systemický přístup. Systemické poradenství a rodinná terapie v poradenství.

11. Prevence a poradenství.

Preventivní programy ve školství a poradenství. Prevence sociálně patologických jevů. Minimální program prevence, preventivní aktivity v oblasti práce se třídou.

12. Typické problémy v předškolním věku a mladším školním věku,

na jejichž řešení se podílí poradce ve školství a školní psycholog. Problémy vývojové, vzdělávací a výchovné.

13. Typické problémy ve starším školním věku, na jejichž řešení se podílí poradce ve školství a školní

psycholog. Problémy vývojové, vzdělávací a výchovné.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- BALCAR, K., ŠPITZ, J. Dětská psychoterapie. Praha: Portál, 2000.
- KRATOCHVÍL, S. Základy psychoterapie. Praha: Portál, 2012.
- MERTIN, V., L. KREJČOVÁ, eds. Výchovné poradenství. 2., přepracované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013.

- SVOBODOVÁ, D. Profesní poradenství. Praha: Grada, 2015.
- VENDEL, Š. Karierní poradenství. Praha: Grada, 2008.

LEGISLATIVA:

- Příslušná, aktuálně platná legislativa.